

A photograph of two children, a boy and a girl, sitting on a grassy lawn in a park. The boy is on the left, wearing a white t-shirt and dark shorts, looking down at a piece of paper. The girl is on the right, wearing a yellow t-shirt and blue overalls, also looking at a piece of paper. They are surrounded by lush green trees and foliage. The image has a soft, natural light feel.

KOMMUN
FÖRBUNDET

ANORDNANDE AV ELEVHÄLSA 2023

Liten handbok inför reformen

Innehållsförteckning

1	Syftet med elevhälsan	3
2	Vem har rätt till elevhälsa?	4
3	En samlad elevhälsa	5
	3.1 Generellt inriktad elevhälsa	5
	3.2 Individuellt inriktad elevhälsa	5
4	Utbildningsanordnarnas och välfärdsområdets roller i genomförandet av elevhälsan	6
	4.1 Elevhälsans psykolog- och kuratorstjänster	6
	4.2 Skol- och studerandehälsovård	7
	4.3 Kontakt för att få elevhälsotjänster	8
	4.4 Sektorsövergripande individuellt inriktad elevhälsa	8
	4.5 Anteckning av uppgifter och register	8
5	Planer inom elevhälsan	9
	5.1 Utbildningsanordnarens elevhälsoplan	9
	5.2 Den regionala elevhälsoplanen	9
6	Samarbetsgrupper	11
	6.1 Grupper för utbildningsanordnare och läroanstalter	11
	6.2 Regional samarbetsgrupp för elevhälsa	11

1 Syftet med elevhälsan

Elevhälsa är tjänster med låg tröskel för barn, elever och studerande som studerar i förskoleundervisning, skolor och läroanstalter. I denna handbok används titeln studerande även för barn i förskoleundervisningen och elever i den grundläggande utbildningen. På samma sätt används termen läroanstalt även för enheter inom förskoleundervisningen och för skolor.

Bestämmelser om elevhälsan finns i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013). När välfärdsområdena träder i kraft 1.1.2023 träder också lagändringar i kraft (377/2022).

Det primära syftet med elevhälsan är att främja de studerandes hälsa, välbefinnande, inlärninng och delaktighet samt att förebygga problem. Målet är att på ett så tidigt stadium som möjligt identifiera de studerandes behov av stöd och ordna stöd i rätt tid för dem som behöver det.

Syftet är också att främja välbefinnandet i studentgemenskapen, en sund, trygg och tillgänglig studiemiljö, gemensam verksamhet samt samarbetet mellan hemmet och läroanstalten. Detta syfte förverkligas i första hand med hjälp av den generellt inriktade elevhälsan.

2 Vem har rätt till elevhälsa?

Varje studerande som deltar i någon av följande har rätt till elevhälsa:

- en utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning såsom förskoleundervisning, grundläggande utbildning, grundläggande utbildning för vuxna eller förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen
- en gymnasieutbildning
- en utbildning för yrkesinriktad grundexamen eller en utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv (TELMA)
- en utbildning som handleder för examensutbildning (HUX) (fr.o.m. augusti 2022)
- en folkhögskoleutbildning som riktar sig till läropliktiga (*folkhögskoleår*)
- en sådan utbildning enligt 5 § 2 mom. i läropliktslagen som ordnas för invandrare
- läropliktiga som genomför gymnasiestudier enligt läroplanen för vuxna samt läropliktiga som studerar för yrkesexamen som avses i lagen om yrkesutbildning (5 § 3 mom.).

Genom förordning av statsrådet utfärdas också närmare bestämmelser om vilka studerande vid läroanstalter som har rätt till studerandehälsovård.

Lagen om elev- och studerandevård tillämpas inte på

- morgon- och eftermiddagsverksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning
- studerande som endast studerar enskilda läroämnen, enligt 46§ 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning
- ämnesstuderande vid gymnasiet
- studerande som fullgör gymnasiestudier enligt en läroplan för gymnasieutbildning för vuxna.

3 En samlad elevhälsa

Elevhälsan delas in i generellt inriktad och individuell elevhälsa.

Elevhälsan ska främst vara förebyggande elevhälsa med generell inriktning som stöder hela läroanstalten. De studerande ska dessutom ha rätt till individuellt inriktad elevhälsa enligt lagen om elev- och studerandevård.

Från och med 2023 genomförs elevhälsan som ett sektorsövergripande, systematiskt samarbete mellan undervisningsväsendet och välfärdsområdet.

3.1 Generellt inriktad elevhälsa

Generellt inriktad elevhälsa är en mångsidig helhet. Med detta avses en verksamhetskultur och åtgärder som innebär att man inom hela läroanstalten främjar de studerandes inläring, välbefinnande, hälsa, sociala ansvarstagande, växelverkan och delaktighet samt en sund, trygg och tillgänglig studiemiljö.

Den generellt inriktade elevhälsans insatser genomförs av alla aktörer i läroanstalternas vardag. Läroanstaltens personal bär det primära ansvaret för välbefinnandet inom läroanstalten. Personal som tillhandahåller individuella elevhälsotjänster, det vill säga kuratorer och psykologer samt anställda inom skol- och studerandehälsovården, deltar också i utvecklingen av den generellt inriktade elevhälsan som en del av sina arbetsuppgifter. I utbildningsanordnarens elevhälsoplan slås det fast

åtgärder för att främja den generellt inriktade elevhälsan och tillhandahålla de stödinsatser som behövs.

I främjandet av den generellt inriktade elevhälsan har läroanstaltens elevhälsogrupp en viktig roll.

3.2 Individuellt inriktad elevhälsa

Individuellt inriktad elevhälsa är följande tjänster som erbjuds enskilda elever och studerande:

- tjänster inom skol- och studerandehälsovård samt rådgivningstjänster för den åldersgrupp som deltar i förskoleundervisning
- kurators- och psykologtjänster inom elevhälsan
- individuellt inriktade insatser från elevhälsan som genomförs i en sektorsövergripande expertgrupp som sammankallas för att stöda en enskild studerande
- social- och hälsovårdstjänster som ordnas av utbildningsanordnaren enligt 10 § i lagen om elev- och studerandevård.

Individuellt inriktad elevhälsa baserar sig alltid på den studerandes och dennes lagliga företrädarens samtycke.

4 Utbildningsanordnarnas och välfärdsområdets roller i genomförandet av elevhälsan

Den elevhälsa som genomförs i skolornas, läroanstalternas och de studerandes vardag består av en helhet där både utbildningsanordnaren och välfärdsområdet ansvarar för organiserandet av tjänsterna.

Utbildningsanordnaren ansvarar för att elevhälsan anordnas som en systematisk helhet. Elevhälsan ska ordnas i samarbete med de myndigheter inom undervisningsväsendet och välfärdsområdet som ansvarar för elevhälsotjänsterna så att elevhälsan bildar en fungerande och sammanhängande helhet. För detta ändamål ska utbildningsanordnaren göra upp en elevhälsoplan och ansvara för att planen genomförs.

Från och med början av 2023 är elevhälsans tjänster, det vill säga psykolog- och kuratorstjänster samt skol- och studerandehälsovården, på välfärdsområdets ansvar. Det välfärdsområde (inklusive Helsingfors stad) där läroanstalten är belägen svarar för att de studerande vid läroanstalterna har tillgång till elevhälsans psykolog- och kuratorstjänster inom området, oberoende av de studerandes hemvist.

4.1 Elevhälsans psykolog- och kuratorstjänster

En studerande har rätt att få stöd och handledning för studierna och skolgången av elevhälsans psykolog och kurator, vilket stöder inläringen, välbefinnandet samt den studerandes sociala och psykiska färdigheter. Psykolog- och kuratorstjänster främjar också välbefinnandet i skol- och studiegemenskapen samt samarbetet med de studerandes familjer och andra närstående.

Personaldimensioneringen för kuratorer och psykologer inom elevhälsan är bindande och lagstadgad. Antalet studerande per kurator får vara högst 670 och antalet studerande per psykolog får vara högst 780. Dimensioneringen slås fast på välfärdsområdesnivå, inte separat för varje skola eller läroanstalt. Den regionala elevhälsoplanen ska innehålla en plan för hur elevhälsotjänsternas resurser ska fördelas, och planen ska fastställas i samarbete med utbildningsanordnarna.

Elevvårdens psykolog- och kuratorstjänster ska vara lättillgängliga för de studerande. Välfärdsområdet ska i första hand tillhandahålla tjänsterna vid läroanstalten. Utbildningsanordnaren ska erbjuda välfärdsområdet lämpliga lokaler för detta vid läroanstalten eller i dess omedelbara närhet. Välfärdsområdet ska ersätta ut-

bildningsanordnaren för kostnaderna för användningen av lokalerna.

Psykolog- och kuratorstjänsterna ska enligt lag ordnas inom utsatt tid. En studerande ska ges möjlighet till ett samtal med elevhälsans psykolog eller kurator senast den sjunde arbetsdagen vid läroanstalten efter det att den studerande har begärt detta. I brådskande fall ska möjlighet till ett samtal ges samma eller nästa arbetsdag.

4.2 Skol- och studerandehälsovård

En studerande har också rätt till skol- och studerandehälsovård i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen. Skol- och studerandehälsovård tillhandahålls av hälsovårdare och läkare.

Också tjänsterna inom skol- och studerandehälsovården ska i första hand ordnas som närservice, och utbildningsanordnaren ska erbjuda lämpliga lokaler för ändamålet. Studerandehälsovårdens tjänster på andra stadiet kan också tillhandahållas vid ett centraliserat verksamhetsställe för studerandehälsovården. Också i sådana fall ska tjänsterna vara lättillgängliga för de studerande.

Roller inom anordnande av elevhälsa

Från och med början av 2023 svarar det välfärdsområde där läroanstalten är belägen för ordnandet av skol- och studerandehälsovården i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen.

4.3 Kontakt för att få elevhälsotjänster

En anställd vid läroanstalten som bedömer att en studerande behöver elevhälsotjänster ska utan dröjsmål tillsammans med den studerande kontakta en anställd inom skol- eller studerandehälsovården eller elevhälsans psykolog eller kurator. Den anställda ska med andra ord kontakta elevhälsan genast då oro om den studerande har väckts. Samtidigt lämnar den anställda också in de uppgifter som han eller hon känner till och som behövs för en bedömning av behovet av stöd.

4.4 Sektorsövergripande individuellt inriktad elevhälsa

De sektorsövergripande individuellt inriktade insatserna från elevhälsan genomförs av en sektorsövergripande expertgrupp som tillsätts från fall till fall. Expertgruppen tillsätts av den som oroar sig över den studerande. Experter får utnämnas till medlemmar i gruppen bara med samtycke av den studerande eller, om han eller hon inte har förutsättningar att bedöma betydelsen av sitt samtycke, med samtycke av vårdnadshavaren. I fråga om små barn, till exempel barn i förskoleåldern och nybörjarundervisningen, är det alltid vårdnadshavaren som ger sitt samtycke. Expertgruppen ska inom sig utse en ansvarsperson.

En elevhälsojournal över arbetet i den sektorsövergripande expertgruppen ska föras i fråga om en enskild studerande, i vilken man antecknar den studerandes uppgifter samt genomförda och planerade åtgärder inom

elevhälsan. Närmare bestämmelser om vad som ska antecknas i elevhälsojournalen finns i 20 § i lagen om elev- och studerandevård.

4.5 Anteckning av uppgifter och register

Elevhälsojournalerna fogas till elevhälsoregistret, som förvaltas av utbildningsanordnaren. Den sektorsövergripande expertgruppens ansvarsperson ska se till att den studerandes uppgifter och de åtgärder som hänför sig till stödet för honom eller henne antecknas i elevhälsojournalen.

Anteckningar i klient- och patientregistren inom elevhälsans tjänster, det vill säga kurators- och psykologtjänsterna samt skol- och studerandehälsovården, görs i social- och hälsovårdens system. Välfärdsområdet är personuppgiftsansvarig för journal- och klienthandlingarna.

5 Planer inom elevhälsan

5.1 Utbildningsanordnarens elevhälsoplan

Utbildningsanordnaren ska utarbeta en elevhälsoplan som innehåller målen och de centrala principerna för att genomföra elevhälsan samt åtgärder för att genomföra och följa upp elevhälsan. Planen ska utarbetas i samverkan med läroanstalternas personal, elevhälsotjänsterna, de studerande och deras vårdnadshavare. Planen ska innehålla följande uppgifter för varje läroanstalt:

- 1) en uppskattning av det totala behovet av elevhälsa och de elevhälsotjänster som är tillgängliga
- 2) läroanstaltens åtgärder för att främja den generellt inriktad elevhälsan och tillhandahålla de stödinsatser som behövs
- 3) hur samarbete ordnas med de studerande och deras familjer samt med dem som arbetar vid läroanstalten och andra aktörer som bidrar till de studerandes välbefinnande
- 4) en plan för hur de studerande ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier samt åtgärder för att främja de studerandes hälsa och välbefinnande.

Utbildningsanordnaren ska följa genomförandet av läroanstaltens elevhälsoplan och se över planen vid behov.

Utbildningsstyrelsen anger grunderna för hur utbildningsanordnarens elevhälsoplan ska utarbetas enligt utbildningsform. Utbildningsanordnaren ska ta i bruk elevhälsoplanen senast 1.8.2023. De elevhälsoplaner som utarbetats av utbildningsanordnare som är verksamma inom kommunens område ska fogas till kommunens i

12 § 1 mom. i barnskyddslagen avsedda välfärdsplan för barn och unga. Välfärdsplanen godkänns i fullmäktige.

5.2 Den regionala elevhälsoplanen

För ordnandet av de elevhälsotjänster som ett välfärdsområde ansvarar för ska välfärdsområdet ha en regional elevhälsoplan. Den regionala elevhälsoplanen grundar sig på elevhälsoplanerna som utarbetats av utbildningsanordnare inom välfärdsområdet. Planen godkänns av välfärdsområdesfullmäktige för varje fullmäktigeperiod och den ska ses över vid behov.

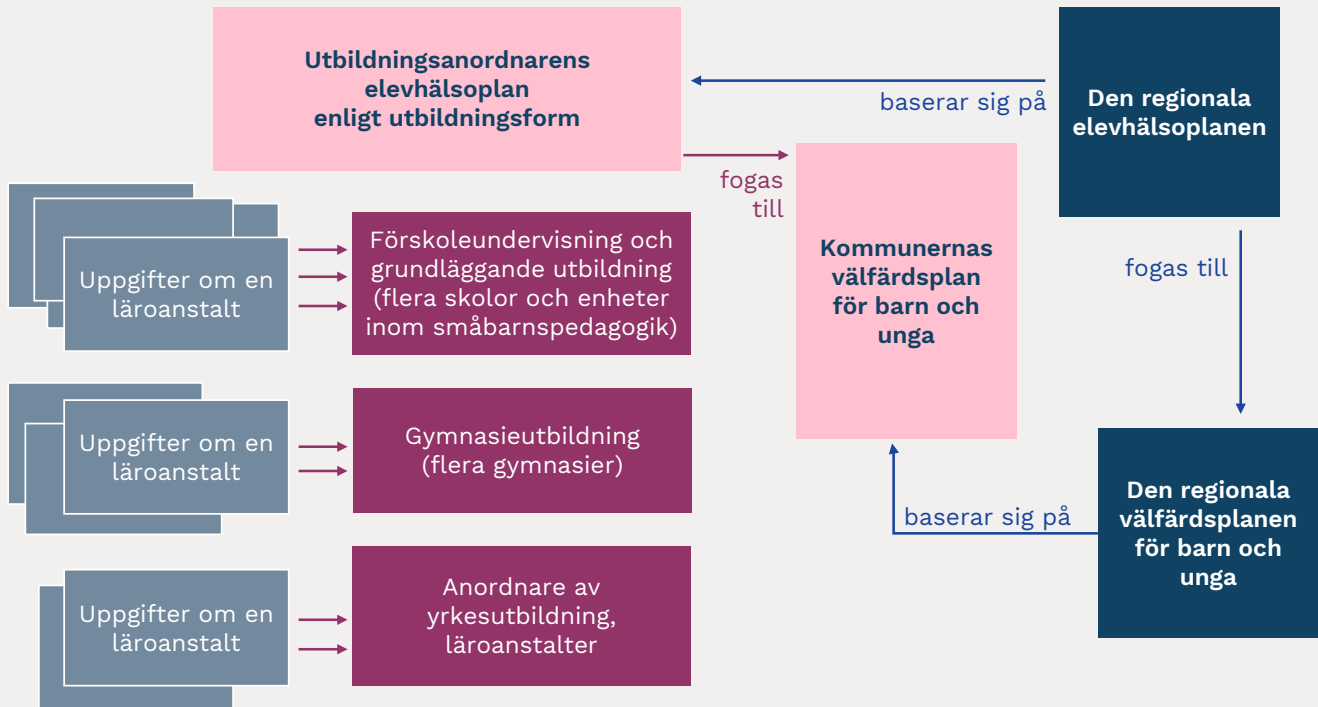
Den regionala elevhälsoplanen ska innehålla

- 1) målen och de centrala principerna för det regionala genomförandet av elevhälsotjänsterna
- 2) en plan för samarbetet mellan välfärdsområdet och utbildningsanordnarna
- 3) sådana uppskattningar av det totala behovet av elevhälsotjänster som framgår av de elevhälsoplaner som utarbetats av utbildningsanordnare inom området samt andra eventuella behövliga åtgärder
- 4) en plan för fördelningen av elevhälsotjänsternas resurser
- 5) åtgärder för att genomföra och följa upp planen.

I planen ska dessutom beaktas tillgodoseendet av de studerandes språkliga rättigheter i elevhälsotjänsterna.

Den regionala elevhälsoplanen ska fogas till den regionala välfärdsplan för barn och unga som avses i 12 § 3 mom. i barnskyddslagen.

Planer inom elevhälsan

6 Samarbetsgrupper

6.1 Grupper för utbildningsanordnare och läroanstalter

Det kommer inte att ske några förändringar i samarbetsgrupperna för utbildningsanordnare eller läroanstalter i och med välfärdsområdesreformen. En sektorsövergripande styrgrupp för elevhälsan ansvarar för den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av utbildningsanordnarens elevhälsa. En elevhälsogrupp för läroanstalten svarar för planeringen, utvecklingen, genomförandet och utvärderingen av elevhälsan vid läroanstalten. Läroanstaltens elevhälsogrupp leds av en representant som utsetts av utbildningsanordnaren.

6.2 Regional samarbetsgrupp för elevhälsa

För att säkerställa samarbetet mellan utbildningsanordnarna och välfärdsområdet anges i lag en skyldighet

att bilda en regional samarbetsgrupp och dess uppgifter. Välfärdsområdet ska tillsammans med kommunerna inom sitt område bilda en regional samarbetsgrupp för elevhälsa. I samarbetsgruppen ska även andra utbildningsanordnare som är verksamma inom området vara representerade.

Den regionala samarbetsgruppens viktigaste uppgift är att bereda en regional elevhälsoplan och följa hur den genomförs. Gruppen ska också följa genomförandet av samarbetet mellan elevhälsotjänsterna, utbildningsanordnarna, social- och hälsovårdstjänsterna och andra behövliga tjänster och behandla frågor som gäller samarbetet.

I den regionala samarbetsgruppen för elevhälsa inom ett tvåspråkigt välfärdsområde ska båda nationalspråken vara representerade. Inom ett välfärdsområde där det ingår kommuner som hör till samernas hembygdsområde ska de samiskspråkiga vara representerade i den regionala samarbetsgruppen.

De regionala samarbetsgrupperna för elevhälsa

Den sektorsövergripande elevhälsogruppen för läroanstalten

Den sektorsövergripande styrgruppen för elevhälsan (för varje utbildningsanordnare)

Den regionala samarbetsgruppen för elevhälsa

- Välfärdsområdet bildar gruppen tillsammans med kommunerna
- Övriga utbildningsanordnare ska vara representerade

En individuell sektorsövergripande expertgrupp som tillsätts från fall till fall

Kommun-
förbundet

Anordnande av elevhälsa 2023. Liten handbok inför reformen

ISBN 978-952-293-875-6 (pdf)

Helsingfors 2022